

Vanliga frågor

Vad står tidningarnas politiska beteckning för?

- De svenska dagstidningarna har ingen formell skyldighet att iaktta saklighet och opartiskhet. Ofta vill de tvärtom föra fram och argumentera för bestämda ståndpunkter. Man skiljer dock på nyhetsmaterial och kommenterande material.
- Det är på ledarsidan, tidningens politiska fönster, och debattsidan ståndpunkterna ska komma fram. Nyhetsartiklarna ska däremot vara skrivna på ett fackmässigt och allsidigt sätt, som ger en allsidig bild av frågorna.
- Många svenska dagstidningar vill markera sitt oberoende av ett politiskt parti och lägger därför till ord som oberoende eller obunden. Skillnaden är en tolkningsfråga och går inte att beskriva. Det är alltså upp till varje tidning att göra en markering.
- Obunden moderat vill alltså markera att ingen koppling finns till partiet. Det ligger mycket historia i detta. En liberal tidning för t ex 25 år sedan presenterade folkpartiets åsikter på ledarplats. Idag kan en liberal tidning diskutera även andra partiers frågeställningar.
- I Tidningsutgivarnas tidningsregister finns de politiska beteckningarna angivna för varje tidning.

Hur lång tid tar det att göra en tidning?

Många dagstidningar kommer ju ut varje dag eller varje dag utom söndagar och därför har man bara ett dygn på sig att utföra en del av arbetet. Annonser bokas och är ofta klara ett par dagar innan tryckningsdagen. Planeringen av det redaktionella innehållet påbörjas ibland månader i förväg, t ex när det gäller bilagor och temasideor. En del artiklar skrivs ett par dagar (eller veckor) i förväg, men då gäller det främst reportage och inte nyhetsmaterial. Artiklar som kräver mycket insamling och kontroll av uppgifter kan också ta lite längre tid.

Listan över dagens uppdrag är klar när journalisterna börjar arbeta på morgonen. Journalisterna arbetar under dagen med att intervjua, samla information och skriva nyhetsartiklar. Nyhetssidorna redigeras och görs klara så sent som möjligt kvällen innan tidningen ska distribueras. Tryckningen tar olika lång tid beroende på tryckpressen och på hur många tidningar som ska tryckas. Nästa morgon börjar sedan arbetet om igen.

När är det presstopp?

Tiden för presstopp är olika för olika tidningar. Det här är några exempel:
Aftonbladet - 04.15
Bohusläningen - 23.30
DN - 01.30
Expressen - 10.15
Fagersta-Posten - 22.30
Falköpings Tidning - 8.00
Hallandsposten - 23.30
Nerikes Allehanda - 23.00 för första upplagan (editionen)
Norra Västerbotten - 00.00, men händer nåt alldeles speciellt kan tiden utsträckas till 00.30
Nya Läns-Tidningen/Nya Lidköpingstidningen - 22.15
Skaraborgs Läns Allehanda - 24.00
Skövde Nyheter - 21.00
SvD - 23.00
Uppsala Nya Tidning - kl. 23.00
Vestmanlands Läns Tidning - kl 00.45
Östgöta Correspondenten - 23.40

Vem bestämmer vad som ska stå i tidningen?

Rutinerna kan vara olika på olika dagstidningar, bland annat beroende på hur stor tidningen är. Men ungefär så här går det till:

Nyhetschefen gör varje dag en uppdragslista över vad som ska bevakas. Den enskilde journalisten kan också komma med förslag och idéerna kommer till i samarbete mellan flera personer. Men om någon måste välja och fatta ett beslut om dagens nyheter är det nyhetschefen som avgör.

Varje morgon har man ett möte för journalisterna då uppdragen diskuteras. Policyfrågor och mer långsiktiga satsningar (nya temasideor, bilagor ...) bestäms av redaktionsledningen.

Vad som slutligen hamnar i tidningen just den dagen kan påverkas av redigerarna som gör sidorna under kvällen. Något kan exempelvis behöva tas bort eller sparas för att ge utrymme till viktigare material. Ansvarig utgivare har det yttersta formella ansvaret för allt som står i tidningen. Det är omöjligt för en person att hinna kontrollera och bestämma om allt som skrivs i tidningen, men i speciellt svåra och känsliga frågor tillfrågas ofta ansvarig utgivare.

Hur mycket papper går det åt för att trycka en tidning?

Det beror naturligtvis på tidningens storlek och antal sidor. Ett räkneexempel: En tidning i fullformat som trycks i 33 000 exemplar. Om tidningen innehåller 32 sidor går det åt 12 rullar papper som var och en väger 450 kg. Läs mer om tidningars miljöpåverkan här till höger.

Varifrån kommer uttrycket den tredje statsmakten?

1946 beskriver Herbert Tingsten i fyra artiklar i Dagens Nyheter sina journalistiska ideal. Där säger han bl a att pressen ska stå fri från de politiska partierna och fungera som en tredje statsmakt (efter regering och riksdag).

Vilken är skillnaden mellan brott mot de pressetiska reglerna och brott mot tryckfrihetsförordningen?

Sverige har inte bara världens äldsta utan förmodligen också världens liberalaste lagstiftning om tryckfrihet, med anor från 1766. Om någon åtalas mot någon paragraf i tryckfrihetsförordningen sker en rättegång med jury. Böter, skadestånd eller fängelsestraff kan utdömas. De pressetiska reglerna har skapats frivilligt av mediebranschen. Reglerna ska ge den enskilde skydd mot publicitetsskador och vara normgivande för den journalistiska etiken.

Allmänhetens Pressombudsman (PO) är regelövervakare och ska hjälpa enskilda som är utsatta för övertramp. Pressens Opinionsnämnd (PON) är ett av branschen upprättat forum för pressetiska frågor. PON kan klandra en tidning för att ha brutit mot god publicistisk sed. Tidningen måste i så fall publicera nämndens utslag. Den klandrade tidningen får också betala en expeditiionsavgift.

Vad gör de olika cheferna på en tidning, chefredaktör, nyhetschef, VD t ex?

Chefredaktören ansvarar övergripande för tidningens redaktionella innehåll. På många tidningar är också chefredaktören ansvarig utgivare, dvs. juridiskt ansvarig för innehållet i hela tidningen. Nyhetschefen fördelar dagens arbete mellan journalisterna och har det avgörande inflytandet på nyhetsinnehållet i morgondagens tidning. VD är ekonomiskt ansvarig för tidningen.

Vad menas med textreklam?

I en samling gemensamma regler för press, radio och TV finns begreppet redaktionell reklam, som oftare kallas textreklam. Reglerna för textreklam ska se till att ingen sammanblandning görs mellan reklam och redaktionell text.

Reklam ska endast finnas i annonser och i en tidning ska det tydligt synas vad som är annonser och vad som är resultatet av journalisternas arbete med text och bild.

För tolkning av vad som är textreklam svarar för pressens del tidningarna själva i enlighet med förslag från Pressens Samarbetsnämnd - Tidningsutgivarna tillsammans med Sveriges Tidskrifter, Publicistklubben och Journalistförbundet.

För radio och TV sköts motsvarande arbete av Granskningsnämnden.

Vad är presstödet och hur fungerar det?

Presstöd ges till tidningar som kommer ut med 3-7 nr/vecka och har en upplaga på minst 2000 ex, om totalupplagan huvudsakligen är prenumererad och täckninggraden är max 40 procent. Tidningar som kommer ut mer sällan kan också få presstöd men då måste de producera minst 1 000 spaltmeter redaktionellt innehåll per kalenderår. Annonsandelen måste vara mindre än 50 procent av utrymmet och täckninggraden ska vara mindre än 25 procent. Presstöd kan också ges till vissa andra tidningar, till exempel tidningar på främmande språk. Utvecklingsstöd kan ges till tidningar i marknads- och konkurrens-mässigt underläge. Om tidningar tillsammans avser investera i tryckanläggningar kan också presstöd betalas ut. Distributionsstöd delas ut till tidningar som samordnar sin distribution.

Vad gör en tidning till en dagstidning?

I Sverige definierats begreppet dagstidning såsom en allmän nyhetstidning av dagspresskaraktär, som normalt utkommer med minst ett nummer per vecka. I Sverige utkommer drygt 170 dagstidningar men av dessa är bara ett tiotal dagliga.

Behöver en väggtidning på skolan ha en ansvarig utgivare?

Ja. Bestämmelser om tryckfrihet finns i tryckfrihetsförordningen, som är en av Sveriges grundlagar. Här kan man bl a läsa att varje periodisk skrift måste ha ett utgivningsbevis innan skriften kommer ut. Utgivningsbevis meddelas av Patent- och registreringsverket.

Om skolans väggtidning kommer ut regelbundet (minst 4 ggr per år) under en bestämd titel räknas den som periodisk skrift och måste alltså då ha en ansvarig utgivare. Med periodisk skrift menas tidning, tidskrift eller annan tryckt skrift framställd i tryckpress men också skrifter som framställs genom kopiering, fotokopiering eller liknande tekniskt förfarande.

Var kommer ordet tidning ifrån?

Tidning kommer från ett gammalt svenskt ord, tidning, som betyder underrättelse, nyhet. Ordet är inlånat från lågtyskan och började användas under medeltiden, i betydelsen underrättelse.

Sveriges äldsta tidning hade ett liknande ord i sin titel, Ordinari Post Tijdener, och kom 1645.

Källa: Uppslagsboken Ord med tradition.

Varför anger tidningarna ibland nationalitet på brottslingar?

Varför anges nationalitet endast på utländska brottslingar, aldrig på svenska? Dagstidningarna har etiska regler där det bland annat står:

”Framhäv inte berörda personers ras, kön, nationalitet, yrke, politisk tillhörighet eller religiös åskådning om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.”

Det betyder att en tidning inte borde ange nationalitet om brottet inte har något samband med varifrån personen kommer.

Om du tycker att en tidning har brutit mot de etiska reglerna kan du anmäla det till Pressombudsmannen (PO), Box 12708, 112 94 Stockholm. Mer information om PO och om de etiska reglerna kan du hitta på PO-PON:s hemsida här till höger.

Vilka pressetiska regler gäller i världen?

En plats som har information om pressetik i världen är <http://www.uta.fi/ethicnet> där du kan hitta fler länkar.

Varför är de flesta dagstidningar borgerliga?

En del av förklaringen är att de borgerliga tidningarna var först på plan. De flesta svenska borgerliga tidningarna startades i mitten av 1800-talet. De socialdemokratiska startades senare, i slutet av 1800-talet.

Inom tidningsvärlden är det så att de tidningar som har många prenumeranter och många annonsörer har en tendens att få ännu fler prenumeranter och annonsörer. Motsatt utveckling sker för de mindre tidningarna och till slut får de ofta läggas ned. Det brukar kallas för upplagespiral. Det här gör att det oftast är svårt för en ny tidning att konkurrera med en tidning som redan finns och har en inarbetad kundkrets.

Andra förklaringar handlar ofta om att ta ställning för eller emot den ena sidan. De borgerliga kan hävda att de socialdemokratiska tidningarna satsade mer på politik än på ekonomi, och därför gick i konkurs. De kan i sin tur hävda att de borgerliga tidningarna hade sympatisörer inom affärsvärlden vilket gjorde att annonsörerna gynnade dem

Hur registreras namn på en tidning? Vad gäller för skoltidningar?

Ett namn på en tidning registreras som varumärke hos Patent- och registreringsverket. Det bör ni göra om ni vill ha ensamrätt till ert namn. Om ni vill att er skoltidning ska fungera som en vanlig tidning, en periodisk skrift, måste ni också enligt Tryckfrihetsförordningen ha ett utgivningsbevis. Det söks också hos Patent- och registreringsverket (PSV). För att få ett utgivarbevis måste man anmäla ansvarig utgivare till PSV. Det får man genom att skicka in personbevis, hemortsbevis (personen måste bo i Sverige), förvaltarfrihetsbevis (visar att personen inte står under förmyndare), konkursfrihetsbevis samt en blankett som ska skrivas under av tidningens ägare.

Man får betala avgifter både för varumärkesregistrering och för utgivarbevis.

Skoltidningar lever ofta inte upp till de krav som ställs för att man ska få kalla sig periodisk skrift. Så lyder PRVs definition: Med periodisk skrift menas en tidning, tidskrift eller annan tryckt skrift som skall ges ut med minst 4 nummer per år. Skriften måste ha en bestämd titel och utgivningen skall ske enligt en bestämd utgivningsplan. Om detta stämmer för er skoltidning bör ni ha en ansvarig utgivare och ansöka om utgivarbevis.